

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÖLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1938

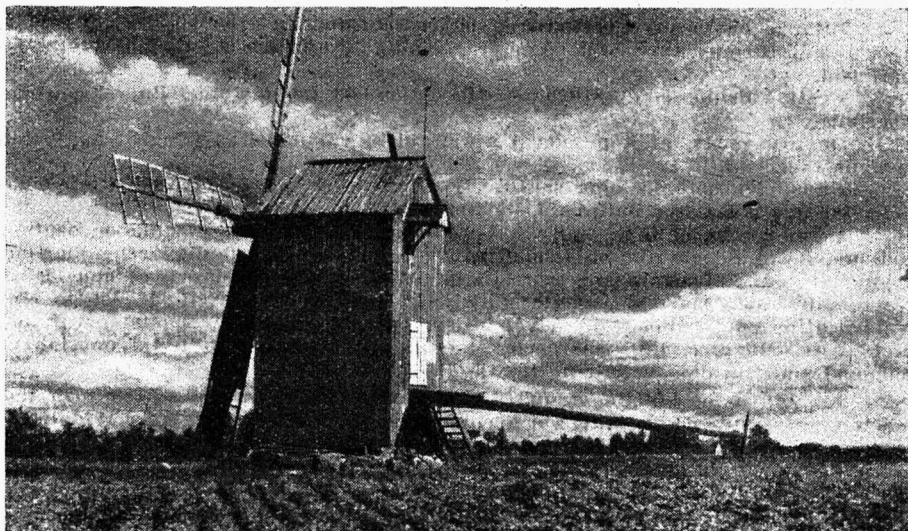
VI aastahäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÖLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 11

November

Hall sügispäev.

Eesti ajalooline saatatus.

Vallutajad on ikka hävinenud.

Välisminister K. Selteri seletus Riigivolikogus.

Erapooletuse mõte ei ole meile uus ja konjunktuuriline, vaid sügav veene. Millest oli tingitud see meie veene?

Balti mere kallas on olnud korduvate võitluste tallermaaks sajandite jooksul. Temas on otsinud oma imperialistlikkudele eesmärkidele tuge ja uusi väljavaateid rahvad läänest ja idast, hoolimata eesti ja teiste Balti mere rahvaste inimlikust ja pühast õigusest ise valitseda oma maad ning teenida oma kultuuri. Meie maad on vaadeldud korduvalt kui läbikäiku või hüppelauda. Ent need, kes siit on katsumud läbi minna, on hävinenud.

Meie teame, et Baltimaade vallutamine germaanlaste poolt pidi viima paratamatult konfliktini slaavlastega. Liivi ordu tungiga itta langes ühte moskvalaste tung karistada ja kui võimalik alla heita neid uustulnukaid, kes olid ilmunud lääne poole Pihkvat.

Need tунgid põhjustasid Liivi sõja. Moskva tsaari Juhan Hirmsa sõjakäiguga algaski eesti rahva suurimate kannatuste ajajärk. See Liivi sõda oli sisult Eesti maa laastamine ja rahva hävitamine. Nõrkevale ordule tõttasid appi Poola, Taani ja Rootsi ning sõda kujunes rahvusvaheliseks. Selles sõjas hävines ordu.

Mitte kaua hiljem puhkes Poola ja Rootsi vahel trooninõudluse sõda, mille tallermaaks oli Eesti.

Hilisem konflikt Rootsi ja Vene vahel, mis lõppes Kärde rahuga 1661. a., samuti Rootsi ja Poola vahel, mis lõppes 1660. a. Oliva rahuga, olid meile niisama võõrad kui kurnavad.

Põhjasõda ületas oma tigiduses isegi Juhan Hirmsa Liivi sõja saavutused. Tuhanded viisi veeti Venesse vangi eestlasi. See sõda hävitas paiguti kaks kolmandikku eesti rahvast. Selles sõjas varises kokku Rootsi suurriik.

Juhan Hirmsa poolt julmalt alatud ja Peetri poolt lõpetatud tung läände üle meie viis paratamatult uuele kokkupõrkele germaanlastega. See kokkupõrge viibis ainult seni, kui tekkis uus suur germaanlaste riik — Saksamaa.

1917. a. hävines Vene tsaaririik sõjas Saksamaaga selle poliitika tagajärjel, mis Juhan Hirmus alustas ja Peeter 1. ning Katariina 2. nii paljutöötavalt jätkasid.

Eesti Vabadussõda katkestas selle sajandeid kestnud metsiku eksperimenterimise.

On arusaadav, et kõnesoleval ajajärgul ei võinud olla mingit edu rahu-aegade töö.

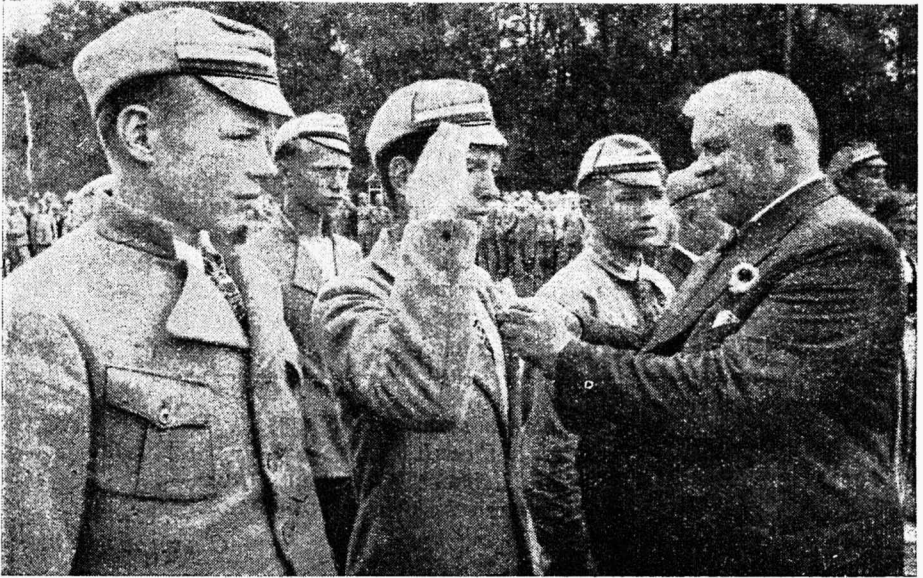
Unustades hetkeks oma saatuse, konstateerime, et need riigid, kes püüsid oma huvides kasutada Baltimaid, on maksnud selle eest kallilt.

Võime öelda, et kõik suurriikide valitsejate Balti mere plaanid on osutunud seiklusteks, mille ohvriks on toodud rahvaste õigused ja rahulik areng ning oma sõdurite elud. Elementaarne loomulik mõistus sunnib järeldama, et siin on rahvaste piir, mida ei suuda muuta mingi strateegiline idee. Neil ideedel on olnud vaid ajutine edu, millele varem või hiljem on saatuslikult järgnenud paratamatu kokkuvarisemine, ja ikka sääraselt, et esialgne võidurikas vallutaja on lakanud olemast suurriik oma vallutuste tagajärjel.

Iga rahvas on kõlbline eesmärk omaette, aga mitte vahend. Meie maa, nagu näeme, on samuti nagu slaavi või germaani, või Helveetsia, Belgia ja Madalmaade ruumid, iseseisev ruum, mis on määratud igavesti teenima eesti rahvast ja tema kaudu — üldist rahu ja inimkonda.

Nii selge kui see seisukoht on igaile meie seast, sama selge on, et meie ise ei võtaks osa ühegi oma naabriga tema sõjalisest seiklusest, sest meie näeme minevikust, et ei ole võimalik muuta rahvaste piire Balti mere kallastel ja et need rahvaste etnograafilised piirid on olnud ja jäänud ka riikide poliitilisteks piirideks, mille muutmise katsed on nõudnud hiigelohvreid, kuid on ebaõnnestunud.

Läti iseseisvus 20-aastane.

Läti riigijuht K. Ulmanis maanoorte keskel.

Läti ja Eesti iseseisvuse võitlustes on palju ühist. Mõlema rahvuse paremad pojad võitlesid Vene võimu vastu. Mõlema rahvuse ärksamad tegelased võitlesid saksa soost suurmaapidajate seisuslike ja varanduslike eesõiguste vastu, ja mõlemaid tiivustas nende võitluses oma rahvuse parema tuleviku eest — mälestus muistsest iseseisvusest. Selle juures tuleb aga teatavaks võtta, et Läti viimne vabadusvõitlus oli mitmeti raskem, raskem ja kauakestvam. Kui Eesti vabadusvõitlus kestis 1917.—1920. aastani (Vene suure revolutsiooni puhkemisest kuni Tartu rahulepinguni ja iseseisvuse tunnustamiseni de jure), siis Läti vabadusvõitluse tegelikuks alguseks tuleb lugeda 1915. aastat, mil Läti küttide pataljonid asusid Riia all elu ja surma peale võitlusse saksa vägedega.

Läti kurbloomuseks oli, et ta sattus maailmasõja jalgu, mille tulemusena sajad tuhanded lätlased said juba 1915. aastal sõjapõgenikkudena kodumaast lahti kistud, olles kerjavate emigrantidena sunnitud omale elamisvõimalusi otsima võõrsil. Et kaitsta oma kodumaa elavat ja ainelist jõudu lõpliku purustamise eest, otsustasid läti rahvuslikud ringkonnad ise kaitsta oma kodumaa südant ja luua selleks rahvuslikud väeüksused. Suurte raskustega saadi vene võimudelt luba rahvusväeosade asutamiseks ja kui 1. aug. 1915 esimesed kütipataljonid väljaõppele saadeti, siis saatis neid rahva määratu vaimustus.

Kogusummas suudeti formeerida 8 kütipataljoni 20.000 sõduriga, mille löögi jõudu täiendati hiljem 10.000 mehelise tagavara-väeosaga. 10. oktoobril 1915 sõitis esimene kütipataljon tuleliinile, kuid kuulsad ajaloolised lahingud puhkesid järgmisel aastal.

Nende lahingute raskustest annab kujutluse tõsiasi, et ainuüksi 1916. a. jõuluõövõitlustes 23.—25. det. langes 3700 läti sõdurit. Kuid selle juures ei loovutatud jalatäit maad sakslastele. Alles Vene revolutsioon lõi eeldused sakslaste eda-

Vana maja.

Metsa ääres seisab vana maja,
küüruvajund ta on raugana;
aastaid turjal tal vist üle saja,
väga luitunud ning hall näib ta.

Aeg on talle palju haavu lõõnud:
uksed, aknad tal on lagunend,
mädanik siit-sealt ta seinu söõnud,
katuse pehkind on ja kõdunend.

Tas on vaikind jutt ja elukära,
inimesed tast on lahkunud.
Kõik ta õueteed ja -rajad ära
tundmatuseni on rohtunud.

Metsa ääres seisab vana maja
üksi, mahajäetult, kurvana;
pehkind katusest vihm läbi sajab, —
varsti langeb kokku, hääbub ta...

O s v. A m o n.

sipääsuks ja läti kütid taandusid Venemaale, kust neist hiljem sai kommunismi teravam relv.

* * *

Kui prantsuse kindral marschal Fochi purustavad hoobid Saksa vägedele 1918. a. sügisel Marne all, mürdis lõplikult Saksa sõjalise jõu ja sundisid ka oku-patsiooni väed taanduma Baltimaadelt, siis oli sellega loodud eeldused Läti oma-riikluse loomiseks. 17. nov. 1918 loodi Läti parlament — Tautas Padome ja 18. novembril 1918 kuulutati Läti vabariik pühalikult välja Natsionaalteatris. Ajutise valitsuse esimeseks peaministriks oli K. Ulmanis.

Siis algasid noorele Läti riigile rasked ajad. Kommunistlikud väed tungisid Lätimaale ja 2. veebr. 1919 vallutasid nad Riia. Läti rahvuslik valitsus taandus Liibavisse. Läti omapärase kurbloolusena kerkis esile, et samad kütipolgud, kes maailmasõjas võitlesid nii kangelaslikult Riia väravate ees, kaitstes oma kodumaad võõraste sissetungijate vastu, kuulutasid Riias välja Läti Nõukogude Vabariigi liidus Nõukogude Venega. 16. aprillil 1919 kukutasid sakslased Läti ajutise valitsuse Liibavis ja panid ametisse saksasõbraliku Niedra valitsuse. Läti ajutine valitsus leidis ulalust sadamas Englise aurikul „Saratov”. See oli ajajärk, mil Lätis oli kolm valitsust.

Sellel otsustaval ajajärgul ulatasid oma abipakkuva käe eesti väed, vabastades Põhja-Lätimaa kommunistlikest vägedest. See võimaldas Lätile oma sõja-väe loomist. Pärast langesvääri purustamist eesti vägede poolt ajas sirgu ka Läti vabariik ja alustas võitlust punavägedega.

Läti kangelaslikumaks ajajärguks oli Bermond-Avalovi ühendatud saksa ja vene valgete vägede purustamine 3.—11. nov. 1919. a. lahingus. 11. aug. 1920 kirjutati Riias alla rahuleping Nõukogude-Venega ja sellest peale algas meie lõunanaabri elus püsiv ülesehituse ja edenemise ajajärk. Oma 20-dal aastapäeval võib Läti riik kindlalt ja lootusrõõmsalt tulevikku vaadata, sest kogemuste tarkus näitab teed.

Juhan Liiv 25 †.

„Ta pääses puhkusele Alatskivi surnuaiale, — sinna, kus oli kord teine niisama õnnetu luuletaja, Juhan Veitzenberg, ümber uitanud, ja kus puhkab teine niisama õnnetu mees, kes ka kord omal kombel oli välja püüdnud taevanda peitvast metsast — Laksi Tõnis.

Liiv aga oli neist mõlematest suurem ja — õnnetum.”

Need nukrad read on paberile kandnud Friedebert Tuglas, mõni aeg enne õnnetu luuletaja surma.

Juhan Liiv suri 18. novembril 1913 (v. k. j.). Seega möödub käesoleva aasta 1. detsembril 25 aastat tema surmast. See on küllaldaselt pikk aeg selleks, et vaadelda kadunud luuletaja elu ja loomingut täies argipäeva valguses. Ja tänu Tuglase uurimusele, kerkitab tänapäeval iga kultuurihuvilise eestlase ette Juhan Liivi kui suure luuletaja ja eestilisema sõnakunstniku kuju täies selguses.

*

Juhan (ristinimega Johannes) Liiv sündis 18. aprillil 1864 Alatskivi vallas, Tartumaal, kehva kandidikoha pida-

jate neljanda pojana. Esimese alghariduse omandas ta kohalikus vallakoolis, kus oli õpetajaks tema vanem vend Elias. Juba varasest poisikesepõlvest alates iseloomustas tulevast kirjanikku suur lugemisjõu. Samuti tundis ta suurt huvi muusika vastu.

Suved veetis tundelise hingeeluga poisike karjas ja Peipsi liigidane metsamaastik mõjutas suurel määral tema hingelist arenemist. „Kui seda metsa ees ei oleks!” — öhkab Liivi jutustuse peategelane haigena voodis, ja selles igatsuslikus öhkamises kajastub Liivi isiklike mälestuste heli. — Samuti kui kostab isiklike karjapoispõlve mälestuste heli „Käkimäe käo” ja „Varju” lehekülgedelt.

Oma puudulikku hariduskäiku jätkas Liiv 1879. aastal Kodavere kihelkonna koolis, täiendades ennast peale koolikursuse lõpetamist saksa keele alal, mis võimaldas tal hiljem vabalt saksa kirjandust lugeda.

1881. aastal läks Juhan Liiv 17. aastase noormehena abikooliõpetajaks Väike-Maarjasse, oma venna Jakobi juurde. Keskustelus naabri kooliõpetajatega, kes olid tulised C. R. Jakobsoni poliitilise joone pooldajad, hakkas unistavahinguline noormees kirjanduse kõrval tundma suuremat huvi poliitika vastu. Sel ajal tegi ta ka omad esimesed kirjanduslikud katsed, kirjutades ajalehtedele („Sakalale”) luuletusi. 1882. a. haigestus ta rüugetesse, mis sundis teda lahkuma õpetaja ametist.

Väike-Maarjast lahkudes asus Liiv tervise paranduse otstarbel Alatskivile, vanemate juurde. C. R. Jakobsoni surma tõttu kaotas „Sakala” oma juhtiva poliitilise ajalehe tähtsuse ja Juhan Liiv hakkas oma luuletusi ja kirjutusi avaldama J. Järve toimetusel ilmivas „Virulases”. Selle tulemuseks oli, et 1885. aastal kutsus J. Järv ta „Virulase” toimetusse. Siin kasutas Liiv juhust oma konarliku hariduse täiendamiseks ja astus Treffneri gümnaasiumi. Kuid haigus sundis teda sealt varsti lahkuma ja Liiv pidi jälle minema vanemate juurde tervist parandama. Sealt siirdus ta Viljandisse „Sakala” toimetusse, jätkates oma ajakirjaniku ametit 1891. aastal Aadu Grenzsteini „Oleviku” toimetuses.

See ajajärk kujunes saatuslikuks Juhan Liivi elus. Töö „Oleviku” toimetuses oli äärmiselt kurnav Liivi nõrgale tervisele, sest Aadu Grenzstein tegeles ise vähe toimetuse tööga, vee-retades kogu tööraskuse Liivi õlgadele. Sellejuures olid aga Liivi palgatingimused äärmiselt armetud. Liivi selleaegseist elutingimustest kõneleb selgeimat keelt kiri vennale Jakobile Väike-Maarjasse, Ta kirjutab:

„Töö kasvab mul üle päa ja murrab minu sellegi vähese elujõu. Kirjuta mõned juhtkirjad Olevikule, sest Grenzsteinist ma enam abi ei saa. Hommiku vara läheb ta ehituse juurde ja tuleb õhtu hilja koju. Olevikule on tema niisama võõras, nagu iga teine lugeja. Kui leht trükkist ilmub, millele mina ka korrekturi pean tegema, siis alles näeb ta, mis sääl sees on. Kõige selle töö eest saan ma 15 rubla palka. Mul ei ole võimalik enesele väljaskäigu riideid muretseda, ja nõnda pean ma alati kodus istuma. Mu päa valutab liast tööst... Asi võib halvaks minna...”

Väärib märkimist, et see „isamaa poeg” Aadu Grenzstein, kes 15 rublalise kuupalga juures imes oma toimetustuliikmelt viimase elumahlala ülejõukäiva tööga, oli oma seljaküürutamiseks vene võimude ees suutnud oma isiklikku ainelist olemasolu sedavõrd kindlustada, et ehitas omale mitmekümnetuhandelise maja Tartu Toomi nõlvakule. See värvilistest telliskividest ehitus ja nälgiv luuletaja kuju toimetuse laua taga moodustas igatahes küllaltki groteskse pildi selleaegsete olude ja oludest profiili lõovate olupoliitikute kohta.

Juhan Liiv on jäädvustanud selleaegseid olusid „Ühe kirjaniku päeva-raagimatus”, kus ta tutvustab lugejaid ajalehega, mille nimi on „Ükstapuha” ja ajakirjaga „Maga magamas”. Tolleaegset juhtivat tegelast iseloomustab ta järgmiselt:

„Kõik, mis ta üle öeldi, lükkas ta isamaa vastaste kaela, kõik tema juures oli isamaalik, ja keda tema kiitis, oli kiidetud igavesti. Kui tal kana ehk munapuudus, hüüdis ta: Sõbrad aidake, isamaa kõht on tühi.” See karrikeeriv iseloomustus kõneleb enda eest.

Mitte taluda suutes ülejõukäivat töökoormat, loobus Liiv „Oleviku” toimetustuliikme kohast 1893. aastal, lootes end elatada elukutselise kirjanikuna.

See lootus kujunes aga varsti mõrkjaks pettumuseks. Liiv nägi rasket vaeva, et leida kirjastajat oma jutustusele „Vari” ja kui tal lõpuks õnnestus töö eest G. Pihlakas'elt saada 35 rubla, siis oli ta üllõnnelik, sest mõned kirjastajad olid talle töö eest pakunud vaid 10 rubla. Oma järgmised tööd („Nõia tütar”, „Kümme lugu”) pidi aga Liiv 10 rubla eest kirjastajatele andma.

Liivi loominguilisest kurbloolusest manab meile masendava pildi lõige kirjaniku päevaraamatust, kus jutustuse tegelased hüüavad autorile: „Päästa meid siit kaante vahelt, meil on kitsas siin!” Kuid autor vastab:

„Kitsas on ka mu enese rinnas, mu lapsed, ma ei või teid aidata. Kas teie igavesti kaante vahele käsit kirjasse jääte ja mu rind igavesti kitsaks jääb, seda ei tea ma ütelda. Teie ei ole selle seltskonna meele järele, kelle maitse Müncheni imelugudega, tapmistega, musudega ja kõrvalopsudega nüriks on tehtud... Kannatage minu pärast, nagu mina teie pärast kannatan.”

Liivi kannatused tumestas nõrgameelsuse udu, mis haaras teda juba 1893. aasta lõpul.

Järgnevast kahestkümmest eluaastast on andmed Liivi kohta võrdlemisi katkendlikud. Ta on rändanud rahutult paigast paika ja selgemal hetkeil on ta kirjutanud isegi luuletusi. Ta on vahetevahel võrdlemisi selgelt oma mõtteid avaldanud tuttavale, käsitledes arvustamisvõimeliselt isegi poliitilisi päevaküsimusi, et jälle sealsamas laskuda vaimuhaige sonimisse.

Liivi vaimuhaige olemasolu selleaegseis oludes on otse ahivast. „Säälsamas tõuseb mu silmade ette jälle Juhan Liivi närudes kogu, purulaha, nälg vahib tal silmadest välja ja nõrkuses vabisevad tal põlved” — kirjutab oma mälestustes Juhan Liivi kohta J. Mändmets.

Vaimuhaige luuletaja elu püüab saajandi algul kergendada Tartu seltskond. Ja selle tulemusena muutuvadki Liivi elutingimused veidi inimlikumaks viimase kümne eluaasta jooksul. Kuid need katsed tagakiusamise maaniat põdeva luuletaja abistamiseks kannavad vaid poolikut vilja, sest vaimuhaige pole enam suuteline kasutama kaasnimeste abi pakutud ulatuses. Jaan Hünersoni mälestuste järgi on Liivile nii mõnigi kord antud korralli-

kud ülikonnad ja pealisriided. Kuid seal-
samal on luuletajat jällegi nähtud uitama
paljasjalgsena ja närudes novembri
lumelõrtsis ja rõskuses.

Selle armetule olemasolule tõmbab
18. novembril (v. k. j.) 1913 kriipsu
surm. Ja suure inimliku traagikomöö-
diana tundub tõsiasi, et otsekohe Juhan
Liivi surma järele hakkab tõusma tema
kui kirjaniku kuulsus.

*

Juhan Liivi luuletajaande kõige-
kõrgseks avastajaks on Friedebert
Tuglas. Kui 1914. aastal ilmus „Noor-
Eesti“ kirjastusel Tuglase monograafia
Juhan Liivi üle, siis lugesid paljud seda
raamatut kui ilmutust. Ja sellest peale
on Juhan Liivi luuletused leidnud tee
eesti kirjandushuviliste kodudesse.

Tänapäeval peetakse teda meie
eestilisemaks ja rahvuslikumaks luule-
tajaks. Sellejuures tuleb võtta teata-
vaks, et Juhan Liiv pole rahvuslik
mitte selle sõna välises, plakaatlikus
mõttes, vaid rahvuslik ja eestiline on
Juhan Liivi luuletuste sisu. Ta ei kõlks-
suta kunagi õõnsaid, hingetuid sõnu
isamaa ja „rahvakasu“ aadressil, vaid
see, mis ta ütleb, on lihtne kuid süda-
mest tulev. Ta ei edvista kunagi oma
aadetega ja seisukohavõttudega, vaid
on nii mõnigi kord sõnastanud selle
asemel kibedat tõde. See ongi, mis
teeb Juhan Liivi luuletused elu ja tõe-
lähedasteks muutuvais ajavooludes.

Juhan Liivi luuletuste tugevamaks
kõljeks on, et hingeelu, mis neist hõgub,
meeleolu, mida nad kajastavad,
tunnetemaailm, mida nad tõlgendavad
on sügavalt eestiline ja ehtne. Nagu
rahvajalulduki, nii peegeldavad ka
Juhan Liivi luuletused meie rahvuse
hingeelu nukrat poolt. Liiv harrastab
oma luuletustes laulvat rütmi, kuid
sellejuures ei muutu tema luuletused
pea kunagi vaid muusikaliseks tiri-
liriks, vaid neis hõgub sügav tunne ja
võltsimatu meeleolu, mis haarab luge-
jat ja sunnib unustama luuletuste
puudulikud riimid. Kui luuletaja riimib:

*Mu viimne laul oli õitest
ja kenast kevadest
ja kenä kevade ilust
ja suvest ja sügisest.*

siis lugeja tunneb vaistlikult, et need
pole vaid hingetud sõnakõlksud, mis
kuidagi ritta ja riimi seatud, vaid neis
ridades väljendub tõeline luuletaja, kes
vaatleb oma mineviku luuletuste sisu.

Eestis on palju südamlikke luule-
tusi kirjutatud, kuid sellist seosmist
liigutust äratavad küll vähesed luule-
tused, kui Juhan Liivi — „Emale“.

Eriliseid meelelühedaid on ka üksikud
Liivi loodusluuletused. Selles suhtes
on eriti meelejääv luuletus „Lehed
langesid“:

*Tuulehoog löi vetesse,
lehed lang'sid laintesse;
lained olid tuhakarva,
taevas üle tinakarva,
tuhakarva sügise.*

*See oli hää mu südamel:
sää! olid tunded tuhakarva,
taevas üle tinakarva,
tuhakarva sügise.*

Kuid loodusluule ja isiklikult hää-
lestatud tundeluule kõrval pälvib Juhan
Liivi luuletoodangus suurt tähelepanu
ühiskondlikult häälestatud luule, milles
kajastub ajajärgu hingeelu ja venevõimude
surve, mis äratub inimestes orja-
likud seljaküürutamise vaistud ja truu-
alamlikud meeldida tahtmise püüded.
Ajajärgu hingeelu tõlgendamises on
otse klassiline luuletus „Kes meeldida
tahab“.

*Kes meeldida tahab, peab roomama,
„jah“ üteldes „ei“ peab mõtlema,
mis teine tahab, peab tegema,
peab ahelaid kandma ja — tänama!*

*Peab kandma lõpmata palju veel,
peab tundma, kuidas tal murdub meel,
peab kummardama kulla eel —
peab nuttes naeratama veel.*

*Ja kes ei taha, ei meelita ta,
ei taha, ei taha, ei tahagi ta!
vaid külmalt elugi pakub ta —
tal enesel katsutaks meeldida!*

*Ja jääb ta nüüdki veel muutmata,
ta tõe-armastus puut'mata,
üks peab nüüd kahest sündima:
ta peab nüüd tõusma ehk langema!*

Juhan Liivil jätkub nii mõnigi kord
otse mürgist pilget nende jaoks, kes
vaid aineliselt hüvangu ja „kõhuorjuse“
nimel on valmis esimesel võimalusel
värvi muutma. Selles suhtes on huvi-
tav järgmine paralleel:

*Tõuk muudab värvi toidu järele, inimene
enne;
tõuk — et ta toitu saanud on, inime —
et saada.*

See ühiskondlik vahekordade läbinägemine ja inimliku nõrkuse asetamine peeglite vahele muudab Liivi igavikulise olemusega luule alatiseks

elulähedaseks ja nauditavaks, sest kõigil aegadel leidub inimesi, kes ainelise hüvangu nimel on valmis tõukudena muutma oma värvi. J. Viidang.

Maanoorteritingide talvisest tööst.

Sügisel, kui õhtud lähevad pikaks ja teed poriseks, algab maal intensiivsem vabaharidustöö hooaeg. Üheks agaramaks vabaharidustöö tegijaks maal on olnud viimastel aastatel maanoorte ringid, sest väga rohkesti on õpperinge töötanud eelmistel aastatel viljakalt maanoorte ringide juures.

Ka tänava avasid maanoorte ringid vabaharidustöö hooaja maal 15. oktoobrist. Et vabaharidustöö toimuks kõigiti kavakindlalt, selleks on vaja enne hooaja avamist koostada tarvilik töökava. Töökava koostamiseks tuleb kutsuda kõikides maanoorte ringides kokku liikmete üldkoosolek või korraldada liikmetele kodus vastav ankeet, kust selguks, mille vastu huvi tuntakse ja mida just tuleks talvisesse vabahariduse töökavasse võtta.

Kuid ei jatku töökavade koostamisel üksinda ka liikmete huvialast, vaid siin peavad ringivanemad, juhatusliikmed ja õpiringi ja õpingute juhid olema ise avarama pilguga, et näha, mida ümbruskonna noortele kõige enam vaja. Sellest lähtudes tuleks töökava koostada. Tuleb aga ühtlasi olla juhtivatel inimestel vabaharidustöö talviste töökavade koostamisel küllalt ettevaatlikud, et neid ei koostataks ainult oma huvide ja äranägemise kohaselt, sest sarnasel juhul ei anna töö õpingis loodetud tulemusi.

Mingil tingimusel ei saa maanoorte ringides mööda talvisel vabaharidustöö hooajal suvise töökava teoreetilisest ettevalmistamisest. Õieti tulebki talvine vaba aeg ära kasutada põllumajanduslike küsimuste selgitamiseks ja käsitlemiseks.

Mida just talvisesse töökavasse võtta? Põllumajandusliku vabaharidustööna oleksid maanoorte lööktööalade — heinaseemne- ja linnukasvatuse tööalade ettevalmistamine. Väga tänuväärset materjali anaks kogu talve põllumajandusliku aritmeetika õpiringide käimapanemiseks põllumajanduslike aritmeetikaliste ülesannete kogu, mis J. Jaaksoni poolt koostatud.

Selle raamatu õpiringiline läbitöötamine on heaks meeldetuletuseks koolist omandatud ja ununema hakkava matemaatikaoskuse kinnitamiseks ja põllumajanduslike küsimustega tutvunemiseks.

Talvine töövaheaeg muutub elavaks, kui tööst kutsutakse maanoorte ja õpiringides osa võtma rohkesti noori. Tuleb tööd koraldada nii, et iga päevaga tuleks maanoorte ridadesse järjest uusi noori. Noorte organiseerimine maanoorte tööle suuremal hulgal senisest — see olgu talvisel tööhooajal iga maanoorterangi ülesandeks.

Talvel on ka sobiv aeg korraldada seoses õpiringi ja muude koosolekutega mitmesuguseid tööõhtuid. Igapäevase elu korraldamiseks on vaja nii palju praktilisi oskusi ja abinõusid. Talvel oleks sünnis meisterdada köblaseid, heinaseemne kasvatamise juures läheb vaja hobusega veetavat „siili“ — reavahelt harijat. Lauda, kanala ja sigala sisustused on meie taludes sageli äärmiselt armetus korras — nende korraldamine olgu just noorte ülesandeks.

Edasi huvitab noori kindlasti lihtsamad nõori- ja nahatööd. Et meil sageli sarnastel tööaladel kursuste korraldamine on kuludega seotud, siis usun, et väga lahkelt mõned vanaperemehed on nõus õpetama noortele nii ühte kui ka teist tööd. Ühtlasi lähendaksid sellised tööõhtud noori ja vanu.

Talvistel tööõhtutel on ka paras aeg hakata õhutama võistluse meeoleolu. Võistlusi võiks korraldada näiteks köieotsa kinnitamises, pigitraadi tegemises, mõne tööriista tegemises, nagu reha, kirvevarre või mõne muu tööriista valmistamises. Samuti leiavad ka tütarlapsed rohkesti tööalasisid oma talviseteks tööõhtuteks ja võistlusteks.

Nagu teada, tulevad tuleval aastal maanoorte päevad mitmesuguste tööõistlustega ja just seepärast on ka väga tarvilik, et asume juba varakuult kasvatama tarvilist võistluste meeoleolu.

O. K.

Kadumine.

Taeva piiril õhtu päike
kuldab nõmmel pedakaid,
kuldab õhtu kustuv kõne
üksi käija ilumaid.

Tõuseb eha tähekene
kaskedesse vilkuma;
tõuseb pilves kõuekõmin
murrah mõtte ilusa.

Kõuekõmin, kustub päike
mis sääil kuldab pedakaid,
nõnda välgu ainsast heitest
õhtu ilud otsa said.

Harald Suislepp.

Kadriid tulevad.

Katkend Friedebert Tuglase romaanist „Väike Illimar“ II.

Kui Illimar nõnda ikka veel mõtet pingutas, kostis äkki akende tagant vali lammaste määgimine. Ikka mää! ja mää! Ning sellele vastasid hobused hirnumisega ja veised ammutamisega. Näis nagu oleks seal suurt karja majast mööda aetud. Ta liikus kiiresti ses tuisuses pimeduses, kes teab, kust ja kuhu. See oli otse jahmatamapanevalt ootamatu.

„Juba tulevadki!“ hüüdsid ema ja tädi üles hüpates.

Nad olid ärevil, kuid ei näinud ometi kartvat; pigemini nad naersid.

Aga nüüd kuuldus juba eeskojast paljude jalgade müdinat ja trampimist. Näis, nagu oleks kogu see kari ühes tropis sisse pööranud. Ja nüüd kostis juba ukse tagant hale laul.

Kadri varbad valutavad,
Kadri küüned külmetavad,
Kadri tulnud kaugeilt maalt, —
Laske Kadri sisse tulla!

Iga rea järele hüüdis hulk hääli nagu metsast hõigates: „Kadri!“

Veel enne kui keegi sai seest ukse juurde, vajus see valla, ja suur trobikond imeväärseid külalisi pressis sisse.

Kõige ees tuli ääretu paks naisterahvas, ümber päratu palju seelikuid, alumine ikka pikem kui ülemine. Nagu heinaruga vajus ta üle künnise, õlest kübar peas, valgest riidest näokate ees ja vits käes. Kohe tema taga tuli pika habemega vanamees, karupidi kasukas seljas, pussak keha ümber. Ta läki-läki kõrvad olid tutilised nagu ilvese omad ja nägu must nagu musta kõutsi oma. Ja kohe nende järel sammus kurg kahel paksul jalal, karvased tiivad sorakil, kael ette kõveras, seasöögi kulp nokana peas. Siis komberdasid sisse kaks rampa: küürakas naine jutilises seelikus ja mees rangjalgadega, harmoonika rihmapidi käekoo-gus. Ning nende taga segis juba salk naisi õlest kroonidega, värviliste näokatetega, ja kõige lõpuks väike tütarlaps, lambakrapp käes.

Tuult ja lumerõskust tõi see salkkond tulles. Ning tuba sai äkki tungil täis, niipalju kui siin oligi veel ruumi pliidi ja kangastelgede vahel.

Illimar tõmbas enese hirmunult kõssi, vaip ümber. Jah kord ammu oli ta midagi samasugust näinud ja väga kartnud. Ja kuigi nad siis midagi kurja ei teinud, kartis ta nüüd jällegi. Nii kõssitas ta hirmunult kesk sohvat ja piilus pimedast tagatoast.

Võõrad seisatasid hetkeks kohal, kuid nende jalad trampisid üha taktis, nagu oleksid nad endiselt edasi marssinud. Siis peatusid nad, ja harmoonika laskis äkki pika jorina, nagu täitsa tühjaks joostes.

Paks naisterahvas pani käe silmade kohale, vaatas ringi ja küsis:

„Kus me oleme, Kadri-isa ja Kadri-lapsed? Kas oleme külma küüni man või oleme inimeste elumajas? Ilm on pime, vihma sajab, — silmad ei seleta midagi. Kas on siin inimesi või ei ole?“

„On, on, on!“ vastasid kõik teised kooris, ja pill tegi rõõmsalt: tõrts-tõrts-tõrts!

„On jah, on jah!“ lausus nüüd Kadri-emagi. Seletavad juba minugi silmad. „Ta lähenes Illimari emale ja lõi vitsaga. „Tervist, tervist, tervist!“ Ta lähenes Liisa-tädile ja lõi jälle: „Tervist, tervist, tervist!“ Siis küsis ta: „Kas siin majas ka lapsi on?“

„Ei meie lapsed ole kodus,“ vastas ema, seistes ise põiki tagatoo künnisele. „Meie lapsed puha kirikumõisas koolis. Loevad ja laulavad ning mängivad kõstri õirilail.“

Illimar mõistis, et ema teda ja väikevenda kaitses. Ja ta mõistis, et ema, kõigest rahustamisest hoolimata, ise neid võõraid ometi kartis. Ning ta tõmbas enese veel enam kõssi, piiludes ema käe alt.

„See on hea, see on hea, et õpivad,“ nõustus Kadri ema. „Muidu peaksin mina vitsaga õpetama. Ja see oleks paha, see oleks paha!“

„Paha, paha!“ trampis kogu seltskond pilli jorina saatel.

Nüüd pöördus Kadriema habemes mehe poole:

„Ütle isa, kes sa oled ja mis meil asja.“

„Kes ma olen ja mis meil asja?“ vastas vanamees sügaval häälel. „Siin mu pass ja kiri tal peal, selge kui seisnud kaljapära.“ Ta tõmbas vöö vahelt tallekese naha, silus sõrmedega villa, luges villast: „Süld vorsti, küünar kääki, kaks arssinat hapukapsaid, tapetud siga, lahitud lammas, tegu haput leiba, kaks tegu kakuleiba, kultu kaunvilja, tünder türgiube, ankur õlut, vaat viina, pulk meie pool, ja kaksteistkümmend silmavalgust. — See minu pass. Eks ole tõi?“

„Tõsi-tõsi!“ hüüdsid lapsed kooris ja liigutasid taktis jalgu: „Üühät-üühät-küühät-küühät!“ — ning pill ajas pikka joru.

„Ega ma asjata tulnud,“ jatkas Kadri-isa. „Asi mul oli, ja tähtis asi. Oleksin tulnud juba Märdi ajal, aga õnnetus juhtus.“ Kukkusin puuhobuse seljast, lõin lepakännu otsas istumise neljaks, lõhki nagu lamba südame. — Kas ma lõin? Kas ma lõin?“

„Lõid, lõid! Üühät-üühät, küühät-küühät!“

Ja pillihääl vajus korinal madalasse.

„Võrra-vurra, lukasabasurra!“ rõõmustas taat sest tunnustusest. Ja siis pöördus ta juba otseselt Illimari ema poole: „Asi mul oli, muidu ma ei tulnud. Kas sa ei mäleta, kui mardilaadal jaanipäeva aegu jää peal hobust vahetasime? Oli nii külm, et taevas tärkas ja maa märkas, kivid kiik'sid ja liivad liik'sid, päike paistis ning aiateivas ajas pilli. Üühat-üühat, küühat-küühat! Lubasid siis tündri rukkeid ja kaks tündrit kaeru peale kauba, käksisid tunamullu Kadri aegus järele tulla. Kas sa lubasid?“

„Lubasid, lubasid!“ Pilli hääl ajas enese kassina küüru, keskelt kõrge, eest ja tagant maani madal. „Üühat-üühat, küühat-küühat!“

„Pidasime nüüd kodus ümmariku nõu nagu taaritõrre põhja. Tulime koos kogu suguvõsaga võlga nõudma. Anna aga siia, anna aga siia! Võrra-vurra, lukkasabasurra!“

Illimari ema naeris, kuid püüdis hoida tõsist nägu.

„Noh, kui võlg, siis võlg, eks seda pea ikka tasuma.“ Ta võttis pliidilt panni hernestega ja pani laua nurgale. „Tea, kas on just täis kolm tündrit, kuid sinnapoole peaks ikka vedama.“

Kadri-isa takseeris võlatasu: „Näib nagu olevat. Mõõdame kõhu järgi. Ja kui ei ole, tuleme uuesti tagasi!“

Ta pistis pihuga herneid habemesse ja hakkas neid närima. Ja siis trügisid teisedki lähemale, kahmasid kamaluga ning sõid. Rampjalg komberdas kohale nagu kahel loogal, küürselg ajas süües pea selga ja kurg püüdis oma kulpnokaga pannilt teri toksida. Illimar vahtis teda nii, et isegi oma hirmu unustas. Ehei, ega ta nokaga ikkagi midagi saanud. Ehei, ega ta nokaga ikkagi midagi saanud. Tasakesi ilmus ta kaela alt päris inimese käsi, kahmas pihutäie pannilt ja kadus niisama ruttu ta karvasesse pugusse. Oli siis niisama inimene nagu teisedki, kuigi enese päratu pentsikuks seadnud! Ja Illimar naeris enese rahulduseks.

Sellal katsus tädi Liisa ikka üht ja teist Kadri-tütart lähemalt vaadata. Ta püüdis mõne näokatet kergitada või teisega juttu ajada, neid nimepidi küsitledes. Kuid nad turtsusid vastu naerda ega lasknud end ometi vaadata. Ja Kadri-ema löi vitsaga Liisa-tädi sõrmedele.

„Jäta mu tütreid rahule! Nemad puha häbelikud ja ara verega. Ehmatad veel roosi nänni otsa!“

Kui kõik olid pannilt maitsenud, võttis Kadri-isa vöö vahelt koti ja kallas ülejäänud hernel sinna. Ise ta kiitis ja ülistas:

„Aituma, aituma! Aituma andjale, aituma vastuvõtjale! Sest kuus see andja anda saaks, kui võtja vastu'i võtaks! Kiidan neid tühjas kirikus ja täies kõrtsis!“

Sel ajal trampisid kõik jälle kooris, pill ajas pikka joru ja lamba-kraapp rabises lapse käes. Kuid siis pöördusid võõrad juba ukse poole, kuna Kadri-ema veel õnnistas:

„Õnne talule ja talledele! Õnne karjale ja kassile!“

Ning pill lõpetas: lõrts-kääks!

Ja juba nad trampisid eeskojas ja juba kostis nõrk määgimine ning pillijõrin ainult veel kaugelt maja otsa juurest.

Tammesalud — maakodude kaunistuseks.

Eeltööde tegemisele tuleb asuda juba sügisel.

Kaunimaks ehteks meie korrastatud maakodus on tammesalud hoonete ümbruses ja tammeallee teede äärel. Selle kaunima lehtpuu levikut ilupuuna takistab aga sobivate istikute puudus. Kohtades, kus tahetakse istutada kohisevaid hiisi või palistada teeveeri varjukate tammedega, peab juba mitu aastat varem hoolitsemata vajalike istikute eest. Seda võivad teostada maanoored väga hõlpsasti oma puukoolides.

Puukoolides, kus tahetakse kasvatada tammeistikuid, tuleb maa ettevalmistada juba sügisel. Vajalikud tammetõrud kogutakse oktoobris-novembris. Neid võib külvata mulda kohe sügisel, või ka säilitada kevadeni. Et kaitsta sügisel külvatud tõrusid hiirte hävitustöö vastu, on soovitatav need leotada vees, kuhu hulka segatud vähe petrooleumi.

Säilitamiseks kogutud tõrud kuivatatakse ruumis, kus esineb hea tuuletõmbus. Peale selle segatakse nad liivaga segamini ja hoitakse ületalve keldris kastis. Kuid tõrusid võib valada ka aukudega varustatud tünni ja sellega lasta talveks veekogu põhja, nii et külm tõrudele ligi ei pääse. Samuti säilitatakse tammetõrud ületalve kuival liivakünkal. Selleks kõrvaldatakse niiske maakamar ja valatakse tõrud liiva peale 10 sm paksuse kihina. Siis kaetakse nad pealt 20—30 sm paksu leherisu korraga. Kõige peale kuhjatakse liivakord, Niiskuse ja hiirte eemale-

hoidmiseks kaevatakse tõrude kuhja ümber järskude kallastega kraav.

Külvatakse tõrud lavadesse, millised tavaliselt tehakse 1,2 m laiad ja 10—20 sm kõrged. Tõrud paigutatakse lavades 3—5 sm sügavustesse vagudesse, mis tõmmatakse põiki üle lava, 10—15 sm kaugusele üksteisest. Vagudesse pannakse tõrud 2—4 sm vahemaa järele.

Kasvamaalainud tammevõrsed istutatakse 1—2 aasta vanuselt ümber, jättes nende vahele 30×30 sm vahemaa. 2—3 aasta järele istutatakse võrsed veelkord ümber, kusjuures üksikute taimede vahekaugused võetakse nüüd vähemalt 70×70 sm. Oma kasvukohale istutatakse noored tammed 5—7 aasta vanuselt. Tammesalu asutamisel pole istikuid soovitatav istutada täiesti lagedale väljale, kuna tammele on hädavajalik külgvari. Selle tõttu tuleks noored tammepuud istutada 5—6 aasta vanusess lehtpuu võssa, kuhu tammede jaoks raiutakse vastavad sihid. Need moodustatakse lehtpuuvõssa 3—4 meetri kaugusele üksteisest. Iga siht tehakse ühe meetri laiune. Tammed istutatakse sinna 2—4 m kaugusele üksteisest. Üksikute tammede vahe võib olla ka suurem, kuid siis oleks soovitatav nende vahele istutada teisi lehtpuid.

Tammesalude, parkide ja alleede rajamiseks vajalike istikute kasvatamine osutub maanoortele huvitavaks ülesandeks.

Maanoorte teetähiseid.

Kontroll alati ja kõiges.

Milleks on kontroll ehk taatlus vajalik? Milleks valmis tööd enne tarvitamist järele vaadata?

Taatlus annab kindluse. Inimene on ekslik, teeb kergesti vigu. Ettevaatlik inimene sellepärast vaatab asja veelkord üle. Ta ei rusalda esimest muljet. See on sageli petlik.

Kui on tehtud sõlm, tuleb katsuda, kas ta lahti ei libise.

Kodunt lahkudes vaatame, kas oleme kõik vajalised asjad ühes võtnud. Muidu tuleb mõnigi kord tagasi kõmpida. Oleme küllap seda igaüks oma käest tundnud.

Soliidseid tehaseid enne toodete väljalaskmist tarvitaja kätte taatlevad ta väärtust. Ebasoliidne firma laseb välja näit, elektripirn, millest osa kustub süütamisel. Ostja pahandab ja ei

usalda enam seda firmat. Firma kaotab ostjaskonna.

Nii iga valmistaja peab valmistama korralikku kaupa, igaüks tegema korraliku töö.

Peab saama harjumuseks taatlus iga tegevuse järel.

Mitte usaldada esimest muljet. Vaadatu, kas ikka tõesti nii oli. Meeled ei

ole täpsed — silm võib valesti näha, kõrv valesti kuulda, seepärast ei tule esimuljet uskuda.

Vanasõna ütleb: seitse korda mõõda, üks kord lõika. Mitte vastupidi.

Ettevaatlikkus, rahulik järelekaalumine — tormavaile noorile väga vajalised jahutusabinõud.

Enam rahulikkust! Enam taatlust!

T. W. Förster.

Maanoorteringside tegevusest.

Vastseliina maanoorte tööst.

Loosi lüpsi- ja veiste välimiku hindamisvõistlustest osavõtjad Vastseliina noored.

Vastseliina Maanoorte-Ühenduse korraldusel toimus 5. novembril ringijuh-tide kursuses, millest osavõtjaiks olid kõik maanoorte juhtivamad tegelased. Koosoleku avas ühenduse sekretär Jaan Sibul, kes valiti ka koosoleku juhata-jaks. Protokollis Heino Tarro, Missost.

Jaan Sibul andis ülevaate maanoor-te ringide tegevusest, millest selgus, et Vastseliina maanoortele on antud aasta jooksul 96 auhinda. See on Vastseliina maanoorte suur töösaavutus, kuna rin-gidel on alles esimene tegevusaasta. Maanoorte korraldusel toimusid kolmed

veiste hindamis- ja lõpsivõistlused, Loosis, Tsapsis ja Missos. Üks suvipäev võistlustega korraldati Mauril, võisteldi hobuserakendamises, kartulikoormises ja lõpuks oli kõnevõistlus.

Maanoorte kohalikud tööd näitused olid Loosis ja Missos. Maanoorte ringid esinesid väarikalt ka Vastseliinas korraldatud Võru maakondlikul näitusel, saades 10 esimest ja 5 teist auhinda. Parimaks ringiks osutus Misso maanoortering, kelle korraldusel toimus ka ujumis- ja vetelpääste kursused, meeleolurikas jüriöö pühitsemine ja 5 teenelise põllumehe austamine lõikuspühal.

Suvel korraldati ühenduse poolt õpereaes Kesk-Eestisse, millest võttis osa üle 80 maanoore. Peale selle korraldati veel pidusid, teelaudu, kinniseid perekonnaõhtuid jne.

Ringijuhtide kursusel kõneles maanoorte instruktor Enno Piir teemil

„Enesekasvatuse maanoorte ringis”. Aianudusassistent pr. Armilde Sibul käsitles omas ettekandes naismaanoorte tööalased. Ühenduse sekretär Jaan Sibul kandis ette töökava järgmiseks tegevusaastaks, mis kooslijate ringide esindajate poolt leidis üldist heakskiitmist!

Konsulendid Rein Kiiver ja Aleksander Tammesalu selgitasid uusi tööülesandeid ja nõudeid, rõhutades eriti kodumõruse kaunistamise ja korrastamise vajadust. Väljaspool koosoleku järjekorda selgitas instruktor Enno Piir asjasthuvitatud noortele kodumuuseumi asutamise võimalusi ja vajadust. Peale töökoosoleku toimus õppereis hr. Gustav Habersaki ja Eduard Talgre eeskujulikkusesse majapidamistesse, kus tutvuneti ajakohaste karjalautade — kanalate ja keldritega.

Virumaa noored asutavad 200 eeskujulikku kanalat.

Maanoorteringides algab kana- ja heinaseemnekasvatuse hoogtöö.

Käesoleval talvel alustatakse kõikides maanoorteringides kanakasvatuse hoogtööga, milline kestab 3—4 aastat. Talveperioodil võetakse läbi kanakasvatuse teoreetiline osa vastavate referaat-õhtute korraldamisega, milliseid on ette nähtud 6. Vastavate õpperaamatute abil esinevad maanoored ise referaatidega, kusjuures igal koosolekul esitatakse 2—4 referaati. Kevadel igast maanoorteringist 3 noort on kohustatud sisse seadma omale kanakasvatuse, milles on vähemalt 10 tõukana. Ühtlasi korraldatakse kevadel kursusi kanalate sisustamiseks ja asutamiseks.

Kuna Virumaal praegu on 75 maanoorteringi, siis kavatsetakse tuleval kevadel maanoorteringide kaudu asutada Virumaale üle 200 eeskujuliku kanala.

Koos kanakasvatuse hoogtööga alustatakse maanoorteringides ka heinaseemnekasvatuse propagandat. Heinaseemnekasvatuse tundmaõppimiseks korraldatakse igas ringis samuti 6 referaat-koosolekut. Kevadel aga igast maanoorteringist 3 osavõtjat kohustavad asutama kodupõllule 500 ruutmeetri suuruse heinaseemnekasvatuse katselapi. Eeskätt tahetakse propa-

geerida kõrsheinte seemnete kasvatamist, milliseid praegu palju tuleb välismaalt sisse vedada.

Rahkla maanoored korraldasid lõikuspüha.

Pühapäeval, 11. sept. peeti Rahkla maanoorteringi korraldusel Virumaal Rahkla mõisa pargis lõikuspüha. Aktus algas Simuna kog. õpetaja A. Mägise vaimuliku talitusega. Kõneles Simuna maatulunduse konsulent Ed. Leito, kuna lõppsõna ütles maanoorte ringivanem A. Sirelpuu.

Muuga maanoored võistlesid.

Paasvere-Muuga maanoorte ring Virumaal korraldas 4. sept. Muuga rahvapargis maanoorte päeva, mille kavas oli mitmesuguseid põllumajanduslikke võistlusi. Peokõne pidas Simuna maatulunduskonsulent E. Leito, Veel kõneles Avanduse põllutöökooli juhataja hr. J. Parts.

Osavõtjaid maanoortepäevadest oli rohkesti.

Kartulikoormise võistlustel said auhindu L. Kaevalt, L. Kristmann, H. Tanneberg, A. Blumfeldt ja

H. Riispapp; vooditegemisel: L. Kristmann, A. Blumfeldt ja S. Reinaru; hobuserakendamisel: J. Ojandu, E. Allikmets ja F. Laanes.

Viru-Jaagupisse asutati manoortering.

Teisipäeva, 25. okt. õhtul oli Viru-Jaagupi konvendi ruumidesse kogunenud ümbruskonna noori, kus toimus vastse noorteringi avamine. Koosolijaid tutvustas ringi põhimõtete ja tööka-vaga konsulent agr. A. Mark. Otsustati töötama jääda konvendi allorganina. Valimistel valiti juhatusse A. Roostalu, H. Jänes, K. Kupp ning F. Randma, kuna ajut. esimeheks sai E. Priskar. Esimesi suuremaid koosviibimisi, kuhu on osa võtma palutud ka kõiki ümbruskonna noori, otsustati pidada reedel, 4. nov. s. a. Viru-Jaagupi algkooli ruumes.

Tsäpsi noored avasid tegevushooaja.

Võrumaal Tsäpsi manoorteringi korraldusel oli 30. oktoobril kohaliku algkooli ruumes meeldiv teeõhtu, millega avati ringi talvine tegevushooaeg.

Koosviibimise avas ringivanem Gustav Lauri ja lauas esinesid kõnedega lahkuv konsulent Rein Kiiver, assistent Jaan Sibul ja assistent Armilde Sibul. Ühenduses konsulent R. Kiiveri lahkumisega avaldati Tsäpsi Rahvaraamatukogu Seltsi esimehe K. Tigasoni poolt temale tänu kolme aasta jooksul korraldatud kursuste ja seltsk. tegevuse eest. Ka ringivanem koolijuhataja G. Lauri avaldas tänu lahkuvale konsulendile ja väliskülalistele.

Maanoorte teeõhtul oli rahvast üle ootuste rohkesti, valitses ülev meeleolu ja noored jäid ka ise korraldusega rahule.

Noorte juhtidekool Alutagusele.

Kolmapäeval, 19. okt. oli Jõhvi maatunduskonsulendi A. Vitsuti kor-

raldusel kokku kutsutud Jõhvi konvendi kuuluvate maanoorteringide juhid ja vanemad, ja ühiselt koostada talvist tegevuskava ja lõplikult otsustada Jõhvi asutatava maanoorte juhtidekooli küsimus. Koosolekul ringide tehtud tööle pilku heites leiti, et möödunud suvel olid maanoored nii mõnelgi alal olnud aktiivselt tööl. Oli korraldatud aedviljade kasvatamisvõistlusi, käidud ekskursionidel ja tutvumiskäikudel. Talvise tegevuskava koostamisel otsustati rohkem rõhku panna loengute ja kursuste korraldamisele mitmesuguste põllumajandust ja kodukaunistamist puudutavate küsimuste üle ning noorte tegevusse rakendamisel seltskondlikul alal. Kursuste ja loengute korraldamiseks saadetakse konvendi poolt kohale agronome, assistente ja instruktoreid. Ka tahetakse korraldada suuremaulatuslik maanoorte talipäev. Jõhvi asutatava maanoorte juhtidekooli küsimus otsustati jaatavalt, sest leiti, et vilunud juhtidest on üldiselt suur puudus. Juhtidekooli kui ka ringide kohapealsete ürituste täitmiseks annab ainelist toetust Jõhvi konvent.

Maanoorte talvine töökava V.-Jaagupis.

Hiljutisest Viru-Jaagupi p. konvendi maanoorte juhtide nõupidamisest Mõdriku k.-m. koolis võtsid osa peale konsulent Margi veel konvendi maanoorte vanem Erna Traat. Viru maanoorte instr. Kello j. t. Töökavas on talve jooksul peale iga ringi sisemise töö nähtud ette vastastikuste külastuskäikude korraldamine ringide vahel üksteise töösaavutustega tutvumise otstarbel, millega ühenduses oleksid mitmesugused võistlused suusatamise, kõne jne. aladel. Ühine talvapäev otsustati võimaluse puhul pidada Vaeküla põllutöökooli juures, kus asub konvendi aktiivsemaid maanoorte ringe. Samas tuleks ka väljaandmisele tunnustusauhind parimale ringile.

Noorte esinemisi Kärla näitusel.

Kärla põllumajanduslikul näitusel, mis peeti 11. septembril s. a., äratasid suurt tähelepanu maanoorte väljapanekud, mis olid koondatud ühte ruumi. Kõrgema auhinna vääriliseks tunnistati

Saaremaa Maanoorte Ühenduse ülevaade maanoorte tööst Saaremaal. Esimese auhinna vääriliseks osutusid Kärla maanoorteringi Sauvere algk. noorteriühm, Pidula maanoorte ringi kogu-

väljapanekud, milledest esiletõstmist väärīb Pīdula maanoorte ring oma mitmepalgelise tegevuse tõttu. Esimese auhinna väärilised olid ka Elme algkooli Noorteühingu liikmete Helgi ja Endel Koosti kõõgivilja seemnekasvatuse ja kartulite sordivõistluskatsete väljapanekud.

Pamma Maanoorteringi liikme Oskar Greppi suvenisu võistluskasvatuse, kodukaunistamise kavad ja kirjandus maanoorte ringi liikmele leidsid tunnustamist esimese auhinnaga.

Teise auhinna vääriliseks tunnistati auhindamise komisjoni poolt: Mustjala maanoorte ringi koguväljapanek, Kaarma maanoorte ringi liikmete Leida Viskuse, Aino Kivi, Salme Viskuse, Helmi Kelleri ja Veera Tõnsau kõõgiviljad ja söödajuurikad, Paadla maanoorte ringi liikme Hildegard Tooli kartulisortide võrdluskatse auhinnati teise auhinnaga. Mustjala maanoorte ringi liikmete Leeni Kerkeli ja Saale Kirsi saagid soouudismaal said teise auhinna.

Kolmas auhind määrati Voldemar Varikule peetide ja kurkide väljapaneku eest. Leida Põld omandas naiskäsitööde eest kiituskirja.

Maanoore Väino Augi hiiglaslikud päevalilled omandasid auhinnana kiituskirja ja E. Aedma vasevitriolikatse teise auhinna.

Ka näitusel korraldatud võistlustest võtsid tooniandvatena osa noored.

Takistusjooksu võistlusel tuli esikohale Mustjala maanoorte ring, 2. kohale Pīdula maanoorte ring ja 3. kohale Lūmanda maanoorte ring.

Hobuse rakendamise võistlusel sai esikoha Aleksander Taaler, 2. koha Hilda Kaju, 3. koha Alvine Aksel. Peenardetegemise võistlusel tuli esikohale Hildegard Tool, 2. kohale Linda Liiv, 3. kohale Lilli Riis. Juurvilja harvendamise võistlusel tuli

esikohale Linda Põld, 2. kohale Endel Koost, 3. kohale Edgar Rūitel. Taimede istutamise võistlusel tuli esikohale Alvine Tiitson, 2. kohale Lai-ne Niitvägi, 3. kohale Helgi Liiv.

Saaremaal algas kursuste hooaeg.

Maanoorteringide talvise tööhooaja algust Saaremaal tähistasid Karja Kodunduskooli juures 29.—31. okt. korraldatud konvendi piirkonnalised maanoorte tegelaste täienduskursused, mis kujunesid tõsisteks noorte tööpäevadeks. Kursustest võttis osa 10 maanoorteringist 30 noort. Peale maanoorteringi liikmete võtsid kursustest osa ka Karja Kodunduskooli õpilased.

Kursuste avapäeval kõneles P. Mägi muljetest suviselt üleriigilisel õpiringide päevadelt. Saare maakonsulent agr. A. Kaal rakendas noored õpiringide meetoditel tööle. Tervitusi tõi Pärsamaa maanoortele Saaremaa maanoorte vanem H. Otstavel.

Pühapäeval õppisid noored M. Joasaaare juhatusel tundma heinaseemnekasvatust ja heinaliike. Maanoorte ringide minekust uuele põhikirjale kõneles O. Kolik. Maanoorte ringide rakendusraamatute korrastamist selgitasid H. Muri ja O. Grepp. Õhtul andsid maanoorte ringid aruandeid kohtadelt ja esitasid koostatud tegevuskavu. Praktilistest harjutustest oli Pamma maanoorte ringi tegelaste poolt korraldatud näitlik õpiringi koosolek ühes referaadiga teemal: „Kuidas olla väarikas maanoor?“ Teine koosolek oli vaie-lusmeetodil, kus käsitleti küsimust: „Kas Pärsamaa põllumeeste konvendis on vaja kanakasvatust edendada.“

Kolmandal päeval selgitas Sørve maatulunduskonsulent agr. A. Lepik noortele kanakasvatust ja korraldati linnukasvatustlik õppereis Karja Kodunduskooli ja Põlluääre kanalatesse. Maanoorteringi töökavadest ja nende rakendamisest tegid lõppkokkuvõtte M. Joasaaare ja H. Muri.